

СТАНОВИЩЕ

от проф. Пламен Дойнов, д.н.,

Нов български университет, департамент „Нова българистика“,

професионално направление 2.1. Филология

член на научно жури в конкурс за академична длъжност „доцент“ в професионално направление 2.1. Филология, с кандидат гл.ас. д-р Мария Василева Огойска

I.

Конкурсът за избор на доцент в професионално направление 2.1. Филология към Нов български университет е обявен чрез публикация в „Държавен вестник“, бр. 89/16.10.2020 г. Процедурата отговаря на всички изисквания от Закона за развитие на академичния състав на Република България.

На конкурса се е явил един кандидат – гл.ас. д-р Мария Василева Огойска. Представените от нея научни трудове и други материали изцяло отговарят, а по отделни показатели надхвърлят минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет за придобиване на академичната длъжност „доцент“.

Мария Огойска е завършила Класическата гимназия в София, Богословския факултет на Софийския университет. От 2014 г. е доктор със защитен дисертационен труд „Епистоларният диалог Захарий Зограф – о. Неофит Рилски в православнолитературната култура на България“. От 2015 г. е главен асистент в Нов български университет. Автор е на книгите „Междуписания. Захарий Зограф – Неофит Рилски“ (2010), „Словото в светогорската живопис на Захарий Зограф“ (2014) и „Прочити върху християнския дух на българската литература“ (2017). Съставител и редактор е на редица сборници и книги, между които ще посочим „Успоредни поклоннически пътеписи. Из Света Гора 1844-2007“ (2007) и на открития от нея непубликуван ръкопис на Константин Петканов „Бележник на писателя“ (2017).

Целият научен и библиографски профил на М. Огойска показва категоричен интерес към литературноисторическото познание с особен акцент върху християнската проблематика в новата и най-новата българска литература.

II.

1. Представеният хабилитационен труд „Прочити върху християнския дух на българската литература“ е в обем 212 страници и се състои от 18 части, покриващи широк тематично-времеви диапазон – от православните начала на (старо)българската литература до съвременната романистика. Въпреки че по същество книгата има сборников характер, включваща текстове, писани между 2013 и 2017 г., тя всъщност притежава всички качества на приносно монографично изследване, чрез което се прояснява „дълбинната християнска основа“ (с. 209) на творби и авторски присъствия в българската литература. Забележително е, че от една страна, д-р Огойска не стъпва върху пусто поле, а върху някои сродни изследвания на учени като Стефан Кожухаров, Димитър Михайлов, Иван Станков, Калин Михайлов и др., но от друга страна, тя

извежда реконструкцията и тълкуванията на религиозния (предимно на *православния*) пласт в българската литературна култура на ново равнище. Това се дължи на особената научна мяра, към която се придържа авторката. Нека обясним.

Българското литературознание се нуждае точно от такива книги, които разширяват тематичните му полета и настояват погледите да виждат повече – не само да приемат, че „християнската тема“ е сред доминантите в българската литература, но и че повечето ѝ творби са дълбинно пронизани от християнски прототекстове. Мария Огойска тълкува произведения на Неофит Рилски, Стоян Михайловски, д-р К. Кръстев, Сирак Скитник, Емануил Попдимитров, Гео Милев, Константин Петканов, Димитър Талев, Атанас Славов, Константин Павлов, Иван Динков, Борис Христов, Яна Букова и пр., за да изведе „християнското“ през вратата на конкретни анализи и читателски възприятия, откривайки езиковите залежи на *религиозното* в българския литературен свят. Тя разбира, че е твърде лесно да се каже, че в литературата „Бог е навсякъде“, че зад всеки пасаж дебнат необезопасени старозаветни и новозаветни *кодове*. Тази книга минава по друг, по-труден път: открива религиозните значения на творбите в техните актуални и исторически употреби, като събитие на четенето и живеенето. Настоява на езиковостта и образността на религиозния пласт, съставен не от *кодове*, а от *послания*, от цялостни версии за свят и за човек. Тъкмо надхвърлянето на литературата на „библейския факт“ и търсенето на дълбинните културни и екзистенциални измерения на християнското слово в знакови творби на XIX и XX век е голямото постижение на тази книга. Така произведенията започват да преобразуват уж установените си значения, а някои от тях – да се преобразяват. С особено проникновение се открояват студиите за композиционното *библейско ядро* в „На Острова на блажените“ от Пенчо Славейков и интерпретацията на „Панихида на поета П. К. Яворов“ от Гео Милев като своеобразно *модернистично химнопение* – жанр, избуял сякаш от радикална *романтическо-експресионистична* трансформация на традиционна църковна служба. Важни хипотези за религиозната фундираност на човешкото битие се градят върху откритията на М. Огойска в архивите – около произведения и записки на Стоян Михайловски, Константин Петканов, Сирак Скитник, докато текстовете за Константин Павлов, Иван Динков, Борис Христов и Яна Букова отварят интерпретационния хоризонт към алтернативни лирически светове от епохата на НРБ и към сплитането на християнско-митологични модели в постмодерното романо-повествование.

2. Към хабилитационния труд са представени още студии и статии на Мария Огойска, много от които загатват за разширяване на нейните изследователски интереси. По-голямата част от тях като „Трансформации на евангелското в три романа на Емилиян Станев“, „Отново за жанровите характеристики на разказите от „Под манастирската лоза“, „Посланията на новозаветното слово в непубликувания роман на Константин Петканов „Петър“, „Романът „Белите извори“ – повод за отстраняването на Константин Петканов“, „Новозаветният текст в романа на Николай Райнов „Между пустинята и живота“ продължават търсенията в основната изследователска посока на авторката. Други като „Симеон Радев като биограф на Българското възраждане“, „Портрети, „славословия“, пародии във фейлетоните на Пиеро&Ланчелото“ (за Трифон Кунев) и „Огласяването на смисъла“ (за Емилия Дворянова) загатват за многопосочни любопитства към различни периоди и явления. Трети като „Естетика на

одухотвореността в портретите на Димитър Добрович“ поддържат формата на една дисциплинирана интердисциплинарност. Има и такива обаче – като „ЛитФронт, органът на СБП – обладател на истината“, „Комитетът по печата: регламентираната „цензура“ на 70-те и масовата култура“ и „Двойникът, прочетен през *Играчът*“ (за Георги Марков) – които задават перспективи за проучвания във времевия обхват на функционирането на комунистическия режим. Впрочем тъкмо тук – в по-цялостното реконструиране на преследваните християнски образи и послания в литературата от епохата на НРБ – виждам новите предизвикателства пред литературния историк Мария Огойска.

3. Общо са регистрирани 25 цитирания на книги, статии и студии на Мария Огойска, като за цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране тя набира 50 точки, а в неререферирани списания с научно рецензиране – 85 точки, общо – 135 точки. Индексът на цитиране показва, че тезите и предложенията на М. Огойска участват в реален научен оборот.

4. Мария Огойска е активен участник в национални и международни научни проекти. Тя е регистрирала над 40 участия с доклади на национални и международни научни форуми в периода 2015/2020 г. Особено впечатление прави нейната активност в инициативите на научноизследователската програма „Литературата на Народна република България (1946-1990)“, организирана от департамент „Нова българистика“ на НБУ и в акциите на Литературноисторическата школа „Д-р К. Кръстев“ на НБУ. Към тях трябва да се прибавят участията в дългосрочния научен проект „Годишите на литературата“ (на департамент „Нова българистика“) и в междудисциплинарния проект „Света Гора Атон в българската култура и словесност“ (на департамент „Нова българистика“ и Американска фондация за България), както и ролята ѝ на научен консултант при работата върху енциклопедията „Религиите в света“ (2008).

III.

Мария Огойска реализира солидна преподавателска дейност. Води курсове в БП „Българистика“, МП „Литература, книгоиздаване, медии“ и МП „Творческо писане“. Преподава академично писане в общообразователните курсове по български език в НБУ. Изпълнява и преизпълнява аудиторната си и извънаудиторна заетост. Средната оценка от студентите за удовлетвореността от курсове и от преподавателя е много добра (конкретно за пролетен семестър на 2015/16 г. – 4.75). Ръководи бакалавърски тези на студенти.

IV.

Мария Огойска е член на департаментния съвет на „Нова българистика“ на НБУ. Пет години (2014–2019) е програмен консултант за БП „Българистика“ и магистърските програми „Литература, книгоиздаване, медии“ и „Творческо писане“, а от есененния семестър на 2020/2021 г. е директор на програмния съвет по българистика. Участва в журита за защиты на бакалавърски и магистърски тези, пише рецензии за тях.

Д-р Огойска е член-учредител на Литературноисторическата школа „Д-р К. Кръстев“ на НБУ, член на Сдружение на български писатели, на Съюза на българските журналисти и на други обществени, професионални и творчески организации. Изявява активна гражданска позиция по редица теми и проблеми.

V.

Личните ми впечатления от кандидатката са повече от добри. Умее да работи в екип, а работата ѝ като програмен консултант и директор на програмен съвет е впечатляваща. Ако трябва да отправя препоръка, ще ми се да обърна внимание, че би било добре в научните си изследвания да разшири още повече своите проблемно-тематични търсения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Кандидатурата на Мария Огойска е безспорна. Представеният от нея хабилизационен труд и други материали са на високо професионално равнище. Тя има реални постижения в учебната, преподавателската и обществената работа. Давам положителна оценка за академичната дейност на Мария Огойска и препоръчвам да бъде избрана за „доцент“ от Академичния съвет на НБУ.

22.02.2021 г.

проф. Пламен Дойнов, д.н.